

Kunnskap og Vern av
Nytteplanter i Norge

Potetprosjektet

Ingrid Indergaard, laugsleder potetlauget

E-post post@kvann.no

Kunnskap og Vern av
Nytteplanter i Norge

“KVANN Kunnskap og Vern Av Nytteplanter i Norge”
er en interesseorganisasjon med formål å fremme og bevare plantemangfold.
(Norwegian seed savers)

1539 medlemmer (15.11.25) og 78 hager i Schubelers hager over hele Norge.

www.kvann.no

Kunnskap og Vern av
Nytteplanter i Norge

Allium

Foreningen ble stiftet 1. oktober 2016

Planteklubbene for:

a) Grønnsaker, potet og urter

Bær

Urter

Potet

b) Frukt og Bær

Frukt og nøtter

Stauder og georginer

c) Prydplanter

Roser

Roser, Stauder, Georginer

Stueplantelaug

Planteklubbene ble etablert i 2005 av [Norsk Genressurscenter](#) og [Hageselskapet](#),

Åsmund Asdal var prosjektleder ved oppstart, og er leder for Frøhvelvet på Svalbard, Nordgen.

Kunnskap og Vern av
Nytteplanter i Norge

Urtearven
Potetprosjektet
Vossakvann laug
Frukt og bær
Frøprosjektet
Løksamling Ringve botaniske hage

Potet

Angelica

Humle

Samarbeid med de norske klonarkivene NIBIO Rabarbra, jordskokk, humle, pepperrot mer mer

Feltgenbanker og klonarkiv

- Klonarkiv - historiske hageplanter
- Klonarkiv - frukt
- Klonarkiv - potet, grønnsaker, bær og urter
- Back-up samlinger
- Planteregister

Allium

I Norge bevarer ca. 1300 ulike aksesjoner av frukt, bær, grønnsaker, urter og potet. Disse bevarer i klonarkiv som er lokalisert på ulike steder i Norge.
-fra Nibio nøkkeltallrapport for bevaring av plantegenetiske ressurser

MEMBER OF

SCHÜBELERS HAGER

NETTVERK FOR HISTORISKE HAGER

Schübelers hager er et nettverk av norske museumshager, prestegårdshager og andre hager med kulturhistorisk verdi. Formålet med nettverket er å ta vare på historiske hager med gamle planter og vekster, og å legge til rette for å videreutvikle hagekulturen og mangfoldet av norske nyttevekster.

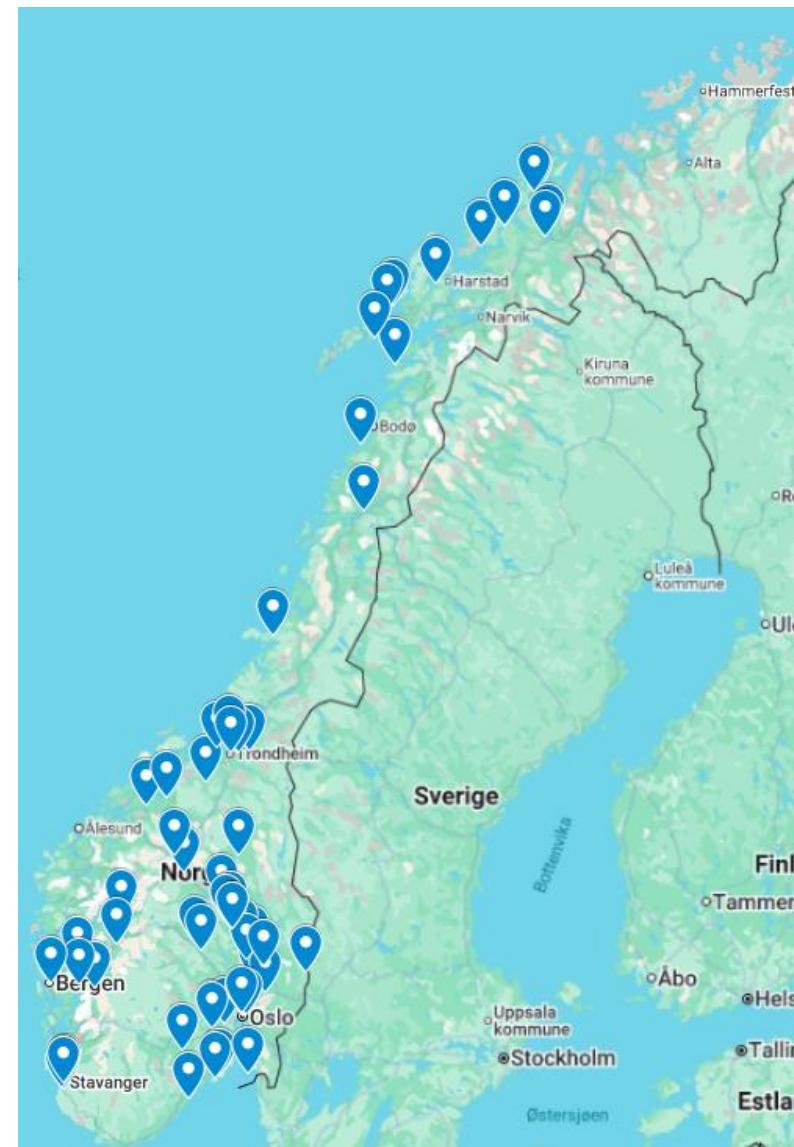
Nettverket ble etablert i 2021 etter initiativ fra foreningen KVANN (Kunnskap og vern av nytteplanter i Norge). Rundt 60 hager, museer, bygdetun og foreninger er blitt medlemmer i nettverket siden oppstarten.

78 hager er medlemmer i Schübelers hager i 2026.

De fleste er prestegårdshager som Ringebu prestegårdshage og Meldal prestegård (med potetkjeller fra 1700 tallet).

Noen botaniske hager er også viktige «utstillingshager» for gamle sorter potet som botanisk hage i Bergen UiB og i Tromsø UiT.

Geitmyra skolehager og flere bygdetun museum, som Linderud gård i Oslo.

Kunnskap og Vern av
Nytteplanter i Norge

KVANN har 40 ulike arbeidsgrupper «plantelaug». Potetlauget er et av de største laugene, 796 medlemmer.

Potetlauget har nettside på www.kvann.no
FB gruppe «KVANNs Potet Laug»
1100 medlemmer

Mange medlemmer i KVANN
med stort engasjement for
bevaring av gamle landsorter potet.

Kunnskap og Vern av
Nytteplanter i Norge

KVANN potetprosjekt miniknoller av historiske potetsorter

- Potetprosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom Norsk genressurscenter (NIBIO), Overhalla klonavlssenter og KVANN siden 2018.
- Hvert år fordeler KVANN 3000 miniknoller, av 10 ulike sorter, til interesserte medlemmer og andre hobbydyrkere.
- Prosjektet søker midler fra Landbruksdirektoratet for å kunne bestille virusrensede miniknoller fra Overhalla klonavlssenter.

Årets miniknoller er klare for bestilling.

Settepoteter kan lett spre alvorlige potetsykdommer, og for å holde sykdommene mest mulig i sjakk av hensyn til kvaliteten av potetproduksjonen, er det lovverk med...

Ingrid Borgny Indergaard
19. mars 2024

💬 6

Restlager miniknoller til Nord-Norge

RETLAGERET ER NÅ TOM!
Ønsker alle potetentusiaster en fantastisk potetsesong! Med Hilsen fra Potetlauget KVANN har restlager på 3 sorter fra Nord-Norge (Rød Kvæfjord, King Edwards,...

Ingrid Borgny Indergaard
22. april 2024

💬 0

E-postadresse

Passord

Husk meg

Logg inn

Glemt passord?

Ditt medlemskap i kvann

Forespørselen på potetsorter er økende, og mest vanlig søkes

1. Potetsorter som er sterke mot plantesykdommer og egnet for økologisk dyrking.
2. Spesifikke landsorter
Interesse for å ta vare på gamle norske sorter.

Dyrket i Nordland i 2021. Foto: Geir Vatne

Potetsortene i 2026

Svartpotet fra Vegårdshei

Purple peruvian

Sarpo mira

Sarpo tominia

Buddhisten fra Snåsa

Early rose

Hjelvik potet

Gamle raude fra Aurland

Langes potet

Raudar Islandkar

Sesong: Tidlig Halvsen Sen

Sykdom/skadedyr: + / -

Matkvalitet: kokefast, melen

Bilder og beskrivelser er hentet fra [NIBIO Norsk genressurssenter sine nettsider](#), boken Potatis i Norden, Nordiska Genbanken, 2001 og registrerte erfaringer fra dem som dyrker

Svartpotet fra Vegårdshei

Har vært dyrket i Norge siden 1930-tallet. Dette er sannsynligvis samme sort, eller en variant av den særpregede sorten 'Blå Kongo'. "Black potato" er kjent fra 1700-tallet.

Knollene er litt avlange, mørke blå utenpå og fiolette tvers gjennom. Det finnes ulike varianter av "blåpotet" eller "svartpotet" med ulike grader av blå og fiolett farge.

Sorten er ganske tidlig. Den er utsatt for bløtråte.

Tidlig

Svak mot bløtråte

Matkvalitet kokefast

Foto: Åsmund Asdal

Foto: Steinar Johansen

Purple peruvian

'Purple peruvian' er en primitiv sort som sies å være oppstått i Peru og som siden har kommet til Europa. Purple peruvian poteter skal ha vært blant de første potettypene som ble brukt av inkaenes konger.

Potetene er avlange (kalles «fingerlig potatoes»), har dype grohull og har mørk blåfarge tvers gjennom.

Sorten er sein og krever lang veksttid, ca. 120 dager, men er godt hardfør i norsk klima.

Sen

Ikke kjente svakheter

Matkvalitet kokefast

Foto: Ove Hetland

Purple peruvian

Bildene er lånt fra Botanisk hage i Bergen

Sarpo tominia og S. mira

Sarpo tominia er en nær slektning til sorten 'Sarpo mira', som er en ungarsk sort.

Sorten tas med i norsk genbanksortiment fordi den er en **tørråteresistent sort** som er etterspurt av det økologiske landbruket, og ikke fordi det er en sort som tilhører den norske plantearven.

Sorten sarpo tominia er halvsen (tidligere enn mira). Knollene er lange til ovale, skallet er slett og rødt med grunne og gule grohull. Kjøttfargen er hvit.

Tidlig

Sterk mot tørråte

Kokefast til melen

Foto Stephen Barstow

Sarpo tominia

Bildene er lånt fra Botanisk hage i Bergen og Stephens Barstow.

Buddhisten fra Snåsa

Halvsen

Ingen kjente

Kokefast

Årsaken til at sorten også har et spesielt navn er uklart. Erling Olsen forteller at han fikk sorten fra Botanisk hage i Bergen og forhistorien er at en mann fra Snåsa tok med seg sorten fra øya Chiloe som ligger utenfor Chile på ei feriereise i 2004 eller 2005.

Spesielle egenskaper og interesse for å dyrke sorten er årsaken til at den er tatt inn i genbanken.

Sorten har en nokså ordinær rundaktig fasong og med nokså djupe grohull. Det som gjør sorten spesiell er fargen.

Early Rose

Early Rose går for å være svært gode matpoteter. Genetisk lik Rosenpotet som oppgis å være en tysk sort, men Early Rose har oppstått fra frø fra sorten 'Garnet Chili' i 1867.

Knollene er runde til ovale og litt flattrykke med middels dype øyne og markerte lange øyenbryn. Skallet er lyse rødt, men kjøttet er hvitt, ofte med en svak rødfarge i karstrengene.

Rik blomstring med hvite blomster.

Sorten er svak mot tørråte.

Tidlig

- Tørråte

Kokefast

Rosenpotet fra Nøbben

Foto: Erling Fløistad

Bildene er lånt fra Botanisk hage i Bergen

Hjelvik potet

Halvsent

Ikke kjent

Kokefast

En vinterdag i 2007 fikk Genressurssenteret en telefon fra Volda om en potetsort som burde bli bevart i genbank, nemlig 'Hjelvikpoteta'. Og sorten viste seg å ha svært god matkvalitet.

Potetene har god form med grunne grohull og er hvit både på skallet og i potetkjøttet. Sorten er en utenlandsk sort som sannsynligvis ble innført til Hjelvik, der den fikk sitt nåværende navn. På 1920 tallet var den også med i offentlige forsøk med potetsorter, og den ble dyrket mange steder i landet fram til mer høytstående sorter overtok.

Foto: Per Bjarte Gjeldnes

Dette var avlingen fra tre miniknoller av Hjelvikpotet dyrket på Gjerstad i Surnadal sommeren 2013. Foto: Per Bjarte Gjeldnes

Gamle raude fra Aurland

Halvsen

Ikke kjent

Kokefast

Gamle raude fra Aurland er en sort som er blitt dyrket på gården Vikesland i Aurland i minst 100 år. De eldste på gården har fortalt at sorten i sin tid muligens kom fra Nordfjord.

Sorten er god å spise og god til baking, dvs. til å lage lomper og lefser av.

Sorten lagrer godt og poteter kan holde seg langt utover sommeren. Skallfargen er mørkt rød og knollene har ujevn overflate med dype grohull. Kjøttfargen er lyst rød, noe som skiller den tydelig fra andre sorter. Blomstene er hvite.

Langes potet

Halvtidlig

Ikke kjent

Kokefast

I følgebrevet som fulgte denne sorten, som kom fra Kristiansand i 1998, sto følgende: "Rundt århundreskiftet ble den innført i Bjelland sogn, Vest-Agder av distriktslege Lange. Lokalt har den derfor fått navnet 'Langes potet'.

Sorten er spesiell og ligner ikke på noen andre kjente sorter. Skallfargen er mørk blå, nesten svart og skallet kan være noe skjellaktig. Kjøttfargen er varierende, helt fra mørk blå til knoller med hvite partier. Knollene er avlange og med nokså jevn overflate.

Sorten er halvtidlig og den har hvit blomsterfarge.

Knoller av Doktor Langes potet, med mørk blå skallfarge. Foto: Knut Ljosland

Raudar Islandkar

Raudar Islandkar var muligvis en av de første sortene som kom til Island omkring 1760. Ble dyrket i Finland, Norge og Sverige også.

Runde til ovale knoller med dype øyne. Rødt skall og gult kjøtt, ofte rødlig farve i ledningsvevet.

Blomsterne er små og hvide til lyst rødlilla.

Rauðar íslenskar har høyt tørrstoffinnhold og er gode på smak.

De smaker søtlig og blir mørkere i fargen ved steking på grunn av høyt sukkerinnhold.

Foto: Svein Solberg & Simon Jeppson ©NordGen

Foto: Potatis i Norden / Pohjolan Perunat ©NordGen

Halvsen

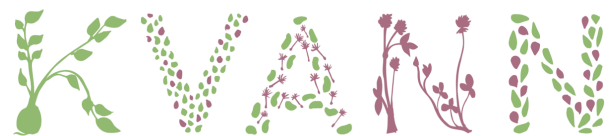

Resistent mot potetkreft, sterk mot skurv, svak mot tørrrøte på ris og knoll og virus Y

Kokefast

Kunnskap og Vern av
Nytteplanter i Norge

Men hvorfor er bevaring av sorter viktig?

Beredskapsperspektiv

Bevare mattradisjon og mangfoldet av sorter

Det er viktig å bevare både potetsorter, og genmangfoldet i de ulike sortene.

Sykdom i potet – krysse inn friskt genmateriale eller egenskaper

Klimaendringer – hvilke vekstforhold vil fremtidens potetavling måtte tåle

Foto: Geir Vatne

Vil du hjelpe til i potetprosjektet?

POTETBILDER

KVANN samler på potetbilder fra miniknoll- plante- blomst til innhøstet potet. Og avlinger av sorter. Vi ønsker gjerne rapport om erfaringer og bilder hver sesong.

POTETHISTORIE I NORGE

KVANN samler på historier om opprinnelse og hvordan ulike sorter kom til Norge. Kjenner du en gammel potetentusiast ? Spør ut om gamle sorter og send inn historie med navn og sted til KVANN.

Kunnskap og Vern av
Nytteplanter i Norge

Følg oss på facebookgruppen
KVANNs potetlaug.

Ingrid Indergaard
Potetlauget
post@kvann.no